

NAJVÝZNAMNEJŠIE PODUJATIA ZUČ A TLK

To svetle prieskumov

Medzi výskumnými aktivitami Národného osvetového centra (výskum je súčasťou poslania inštitúcie zakotvenou v jej zriaďovacej listine) majú už niekoľko rokov svoje miesto prieskumy publika najvýznamnejších podujatí záujmovej umeleckej činnosti a tradičnej ľudovej kultúry. Sondy organizované na Folklórnom festivale vo Východnej, na Scénickej žatve v Martine, ale aj v Dolnom Kubíne na prehliadke recitátorov a amatérskych divadiel prinášajú informácie využiteľné pri reflexii týchto podujatí, obohacujú poznatkové zázemie potrebné k ich hodnoteniu, poskytujú impulzy k ďalšiemu zdokonaľovaniu ich prípravy a organizácie a v neposlednom rade pomáhajú objektivizovať niekedy príliš subjektívne názory a hodnotenia. Aktivity v oblasti ZUČ a TLK (nielen tri spomínané) sa organizujú s finančnou a morálnou podporou štátu, samosprávnych orgánov, miest a obcí a je iste zaujímavé a podnetné vedieť, ako je takáto podpora akceptovaná tými, ktorým je predovšetkým určená – diváckej obci.

Publikum FF Východná

Ako v minulých rokoch, tak i tentoraz ťažiskové skupiny publika tvorili respondenti mladšieho a stredného veku, stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaní ľudia. Takmer 90 % návštevníkov Východnej prišlo z iných lokalít, zo 61 okresov Slovenska.

Festival má publikum, ktorého značná časť (takmer každý tretí návštevník) chodí na podujatie každý rok. Každý tretí návštevník uvádza striedanie periodicity účasti. Takisto

zhruba každý tretí tohtoročný hosť bol na festivale prvýkrát. K sporadickým návštevníkom patrí len 15 % tohtoročných účastníkov. Takáto periodicitá návštevnosti sa stala tradičnou. Zo zistených časových radov za roky od 2002 do 2009 je zrejme, že tradičnou sa stala aj štruktúra motivácie návštevnosti. Najčastejšie dôvody: záujem o ľudové umenie a možnosť zábavy.

Divácka spokojnosť s celkovou úrovňou festivalu sa v porovnaní s uplynulým ročníkom festivalu udr-

žala na nadštandardne vysokej úrovni, pričom posledné dva ročníky sa pomerne výrazne líšia najmä od prvých dvoch, na ktorých sa prieskum publika organizoval (tabuľka č. 1). Treba však konštatovať, že pri všetkých piatich ročníkoch prieskum potvrdzoval vysokú mieru akceptácie úrovne podujatia publikom, čo aj pre budúcnosť predstavuje určitú výzvu.

Prieskum je koncipovaný tak, že umožňuje aj analytický pohľad a hodnotenie jednotlivých stránok podujatia. Tieto hodnotenia sú

Tabuľka č. 1: Hodnotenie úrovne festivalu (v %)

Úroveň bola:	veľmi dobrá	skôr dobrá	skôr zlá	veľmi zlá	neviem posúdiť
FF Východná 2002	44,3	47,8	2,8	0,3	4,9
FF Východná 2003	44,8	50,0	2,1	0,2	2,9
FF Východná 2004	55,1	39,2	1,6	0,0	4,1
FF Východná 2008	60,6	30,1	2,9	0,0	6,4
FF Východná 2009	57,1	36,7	2,1	0,6	3,5

Tabuľka č. 2: Hodnotenie dimenzií organizácie festivalu (v %)

Ako ste spokojná/ý:	veľmi	častočne	vôbec nie	neviem posúdiť
s vystúpeniami účinkujúcich	78,3	14,7	0,6	6,4
so sortimentom občerstvenia (jedlá a nápoje)	55,8	33,5	6,8	3,9
s cenami občerstvenia	24,3	47,6	23,3	4,9
s informáciami o účinkujúcich	57,5	19,4	6,4	16,7
s dopravou na miesto podujatia	33,2	23,3	4,5	39
s hygienickými zariadeniami	42,7	37,3	9,5	10,5
s uvádzaním (moderovaním) programov	59,0	25,8	7,4	7,8
s možnosťami ubytovania	25,0	28,3	9,1	37,5
s cenou vstupného	22,1	43,9	18,8	15,1
s novovybudovaným areálom festivalu	73,0	18,6	5,4	2,9
s réžiou programov	53,3	23,3	4,9	18,5

pomerne diferencované, napriek tomu, že podujatie ako celok bolo hodnotené jednoznačne pozitívne (tabuľka č. 2).

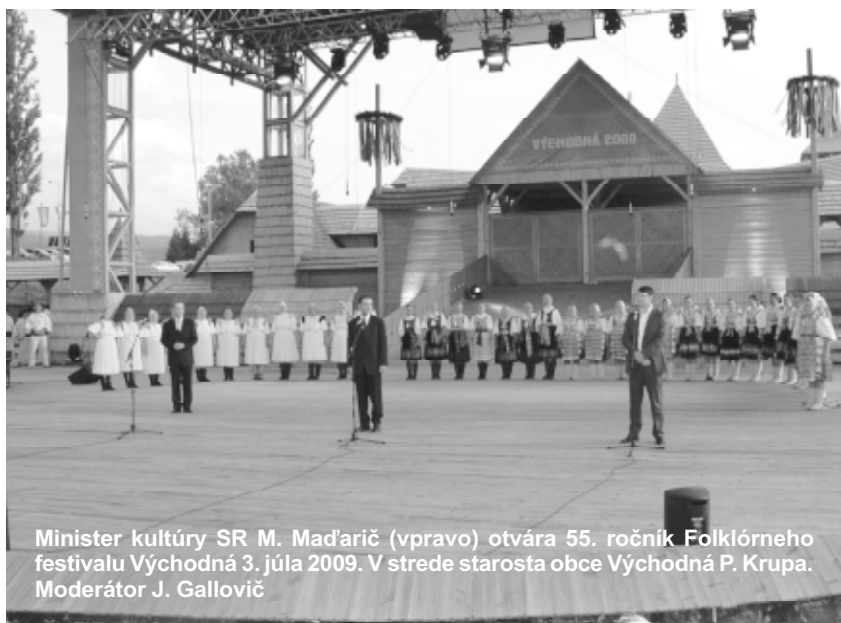
Z údajov je zrejماً rôznorodosť prístupov k jednotlivým aspektom organizácie podujatia – veľká spokojnosť sa napríklad pohybuje v rozmedzí 24,3 % pri cenách občerstvenia až po 78,3 % pri hodnotení vystúpení účinkujúcich.

Organizátorom podujatia môžu poslúžiť aj informácie vypovedajúce o tom, ako hodnotili úroveň festivalu jednotlivé kategórie publika. Stanoviská mužov a žien sa takmer nelíšia, miernu diferenciaciu sme zaznamenali v závislosti od veku a vzdelania, ako aj od veľkosti bydliska. Súvisí to zrejme s väčšou spontánnosťou mladých respondentov. Výpovede kompetentných (tých, ktorí pôsobili, alebo pôsobia vo folklórnom súbore) a ostatných respondentov nemôžeme považovať za výrazne sa odlišujúce.

Štatistické údaje vypovedajúce o vzťahu publika tohtoročného FF Východná aj v súvislosti s doteraz vedenými časovými radmi potvrdzujú, že naše najvýznamnejšie podujatie tradičnej ľudovej kultúry má svojich stabilných fanúšikov a vie si permanentne získavať nových. Obluba podujatia stúpa, rastú aj jeho pozitívne hodnotenia a spokojnosť s väčšinou dimenzií jeho organizácie. Sú to všetko pre organizátorov pozitívne signály aj do budúcnosti.

Publikum Scénickej žatvy Martin

Ako po iné roky aj v roku 2009 v zložení podľa pohlavia bolo publikum SŽ kópiou celej populácie – približne rovnaký počet žien i mužov. V tomto roku výraznejšie narástlo zastúpenie vekovej kategórie 18 – 29 rokov – táto skupina tvorila vyše polovice publika a jej podiel na celkovom počte respondentov stúpol pomerne výrazne (o 11 bodov). Opäť sa potvrdilo, že podujatia neprofesionálnej kultúry priťahujú ľudí s vyšším vzdelaním (45 % stredné

Minister kultúry SR M. Maďarič (vpravo) otvára 55. ročník Folklórneho festivalu Východná 3. júla 2009. V strede starosta obce Východná P. Krupa. Moderátor J. Gallovič

vzdelanie, 36 % vysokoškolské vzdelanie), čo korešponduje napríklad aj so štruktúrou návštevnosti na FF Východná.

V publiku SŽ 2009 len každý štvrtý divák pochádzal z Martina, ostatní majú bydlisko inde. Tento fakt však treba vidieť v súvislosti so zložením publika podľa rolí, v akých sa jednotliví respondenti na podujatí ocitli – len každý štvrtý bol divákom, ktorý prišiel zo záujmu o predstavenie, ostatní na prehliadke vystupovali v iných pozíciách (štvrtina ako členovia vystupujúcich súborov, 14 % v role lektorov, porotcov, organizačných pracovníkov), pomerne frekventovaná bola aj skupina, v porovnaní s minulými rokmi početnejšia, ktorí tvorili najmä hostia podujatia, novinári, technickí pracovníci; anketári do tejto kategórie niekedy zaradili aj účastníkov tvorivých dielní atď.). V súvislosti s týmto zistením treba uviesť závažný trend – počet radových divákov na podujatí klesol oproti minulému roku o 15 bodov.

Prehliadky sa zúčastňujú najmä ľudia s vyhraneným vzťahom k divadlu, najpočetnejšou skupinou boli tí, ktorí do roka navštívia divadlo až sedem- a viackrát (59 % – podstatne vyšší podiel ako v minulých rokoch).

Len marginálna časť publika za posledný rok nebola v divadle, resp. navštívila ho len raz. Publikum SŽ pritom tvorila v drivej väčšine (83 %) ľudia, ktorí navštevujú predstavenia amatérskych aj profesionálnych súborov.

Ako veľmi dobrú alebo skôr dobrú úroveň tohtoročnej Scénickej žatvy hodnotia tri štvrtiny publika (tabuľka č. 3). Viac ako mierny pokles početností prvého, najpozitívnejšieho variantu, však upútava nárast tých, ktorí podujatie hodnotili ako „skôr zlé“.

Na Scénickej žatve 2009 (Martin, 24. – 28. 8. 2009) organizátori na návrh odbornej poroty udelili Cenu za tvorivý čin roka Levočskej divadelnej spoločnosti pri MsKS v Levoči za inscenáciu textu V. Pankovčina a V. Benku: Pastier

Tabuľka č. 3: Ako hodnotíte celkovú úroveň podujatia Scénická žatva? (v %)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
je veľmi dobrá	43,8	54,7	43,8	25,7	42,7	41,4	35,5
je skôr dobrá	43,6	37,9	48,2	39,5	36,3	43,1	40,6
je skôr zlá	6	0,8	1,2	9,1	3,2	1,2	9,8
je veľmi zlá	0,6	0,2	0,2	3,2	0,6	0,5	1,0
neviem posúdiť	6	6,4	6,6	22,5	17,2	13,9	13,1

Tabuľka č. 4: Ako ste spokojný/á na tohtoročnej Scénickej žatve: (v %)

	veľmi	čistočne	vôbec nie	neviem posúdiť
s celkovou atmosférou	72,7	17,4	1,3	8,6
so spektrom prezentovaných inscenácií	45,5	37,6	1,8	15,2
s organizačným zabezpečením chodu podujatia	50,5	29,3	4,0	16,2
s možnosťami výmeny názorov a neformálnej diskusie	48,5	18,9	6,8	25,8
s možnosťou stretnúť ľudí, ktorých inokedy nevidáte	76,3	15,7	1,8	6,3
s propagáciou podujatia	25,0	39,9	26,3	8,8
s úrovňou prezentovaných inscenácií	48,0	34,8	3,0	14,1
s ponukou školiťských podujatí	32,2	13,9	4,3	49,6
s termínom podujatia	72,4	21,3	3,3	3,0

V minulosti sa tento podiel v niektorých rokoch pohyboval na úrovni 1 – 2 %, tento rok sa však skôr negatívne o úrovni podujatia vyjadril každý desiaty respondent.

Výsledky detailnejšej analýzy empirického materiálu prezrádzajú, že nemožno identifikovať výraznejšie diferencie v štruktúre hodnotiacich stanovísk podľa jednotlivých sociodemografických znakov. Dokonca nemožno hovoriť ani o rozdieloch v hodnoteniach radových divákov a ostatných účastníkov.

O spokojnosti s jednotlivými dimenziami organizácie podujatia vypovedajú údaje v tabuľke č. 4.

V tomto roku sa v porovnaní s vlaňajškom zvýšila spokojnosť s termínom podujatia a úrovňou prezentovaných inscenácií. Na štandardne vysokej úrovni sa však udržuje spokojnosť publika s atmosférou podujatia (73 %), s možnosťou stretávať ľudí z divadelného hnutia (76 %), ktoré patria k dominantám podieľajúcim sa na vytvorení spokojnosti s priebehom SŽ.

Upozorniť treba na výrazný pokles spokojnosti účastníkov s propagáciou podujatia (zo 43 % v minulom roku na 25 % v tomto roku). Ak bolo len 25 % respondentov spokojných s propagáciou prehliadky, je to určite signál, ktorému by organizátori mali venovať pozornosť. Nemožno zanedbať ani fakt, že dlhodobo sa na tej istej, relatívne nízkej úrovni udržuje spokojnosť s ponukou školiťských podujatí (tento rok uvádza len tretina, že bola s ponukou veľmi spokojná). Keďže istá časť publika sa nemôže k istým aspektom organizácie podujatia zmysluplne vyjadriť (napr. radoví diváci k ponuke školiťských podujatí), údaje sú poznamenané vysokým podielom indiferentných odpovedí. Ponúkame preto aj prepočet výsledkov za posledný ročník bez indiferentných názorov (tabuľka č. 5).

Výsledky prieskumu publika SŽ Martin 2009 sú jedným z orientačných materiálov, ktorý pomáha pri objektivizácii hodnotenia úspešnosti a efektívnosti vrcholnej prehliadky

amatérskeho divadla. Ako jeden zo zdrojov poznatkového zázemia už teraz potvrdzuje, že SŽ Martin je stále akceptovaným sviatkom celého amatérskeho hnutia a že má všetky predpoklady na to, aby svoje pôsobenie a funkcie neustále rozvíjal.

Publikum Hviezdoslavovho Kubína

Hviezdoslavov Kubín je podujatie najmä pre najmladšiu vekovú kategóriu. Toto známe zistenie kvantifikujú aj výsledky nášho prieskumu – vo veku do 17 rokov bolo 51 % respondentov, ďalších 19 % má 18 - 29 rokov. Čo je najdôležitejšie zistenie: publikum HK 2009 v porovnaní s minulými rokmi výrazne „omladlo“.

Druhý pozoruhodný poznatok sa dotýka roly, v akej respondenti na prehliadke vystupujú. V porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi sme zaznamenali pomerne výrazný nárast podielu radových divákov v publiku – ľudí, ktorí sa prišli zo záujmu či zvedavosti pozrieť na vystúpenia súťažiacich,

Tabuľka č. 5: Ako ste spokojný/á na tohtoročnej Scénickej žatve (vylúčené odpovede „neviem posúdiť“, v %)

	veľmi	čistočne	vôbec nie
s celkovou atmosférou	79,6	19,1	1,4
so spektrom prezentovaných inscenácií	53,6	44,3	2,1
s organizačným zabezpečením chodu podujatia	60,2	34,9	4,8
s možnosťami výmeny názorov a neformálnej diskusie	65,3	25,5	9,2
s možnosťou stretnúť ľudí, ktorých inokedy nevidáte	81,4	16,7	1,9
s propagáciou podujatia	27,4	43,8	28,8
s úrovňou prezentovaných inscenácií	55,9	40,6	3,5
s ponukou školiťských podujatí	63,8	27,6	8,5
s termínom podujatia	74,7	21,9	3,4

Tabuľka č. 6: Hodnotenie celkovej úrovne tohtoročného HK (v %)

	2005	2007	2008	2009
je veľmi dobrá	43,6	28,8	35,5	46,7
je skôr dobrá	38,4	47,7	44,3	32,3
je skôr zlá	1,7	2,5	2,0	1,7
je veľmi zlá	0,0	0,7	0,0	0,0
neviem posúdiť	16,3	20,3	18,2	19,3

Hviezdoslavov Kubín 2009. Po stopách Hviezdoslava

bolo v publiku až 58 %, čo je istotne fakt potešujúci a svedčiaci o tom, že poézia (aj prednášaná próza) vedie aj v dnešnom čase oslovovať.

Hviezdoslavov Kubín je podujatie s pravidelnou obmenou publika – tento rok 41 % respondentov navštívilo podujatie prvýkrát, tretina 2- až 4-krát, 12 % 5- až 7-krát a viac ako 7-krát sa podujatia zúčastnilo 13 % opýtaných. Približne rovnaké proporcie boli zistené vo všetkých doterajších anketách. Tretina respondentov býva v Dolnom Kubíne – svedčí to o tom, že prehliadku navštevujú aj ľudia z bližšieho a vzdialenejšieho okolia.

Hodnotenie celkovej úrovne prehliadky sa pomerne výrazne odlišuje od dvoch predchádzajúcich ročníkov (tabuľka č. 6).

Je logické, že celkové hodnotenie úrovne podujatia je podmienené pozitívnym pocitom spokojnosti s jednotlivými dimenziami (funkciami) podujatia. Tohtoročný prieskum priniesol nasledujúce informácie o spokojnosti účastníkov (v tabuľke č. 7 sú vylúčené indiferentné odpovede, keďže nie všetci respondenti sa mohli kvalifikovane vyvolať ku všetkým stránkam organizácie podujatia):

Tabuľka č. 7: Spokojnosť s jednotlivými dimenziami podujatia (v %)

Ako ste spokojný/á:	veľmi	čiastočne	vôbec nie
s celkovou atmosférou	68,7	29,8	1,5
s organizačným zabezpečením chodu podujatia	63,0	33,5	3,5
s možnosťami výmeny názorov a neformálnej diskusie	51,3	39,7	9,0
s možnosťou stretnúť ľudí, ktorých inokedy nevidáte	60,9	31,8	7,3
s propagáciou podujatia	51,5	37,9	10,6
s úrovňou recitátorov / recitačných kolektívov	69,8	27,9	2,3
s termínom podujatia	69,2	25,4	5,4
so sprievodnými programami	57,9	34,9	7,2

Časové rady získané v uplynulých rokoch umožňujú konštatovať nárast proporcií pozitívneho stupňa hodnotenia. Je to dobré vysvedčenie pre všetkých, ktorí sa podieľali na príprave a organizácii podujatia.

Pri odborných hodnoteniach tohtoročného Hviezdoslavovho Kubína by mali akcentovať aj zistené stanoviská divákov a súťažiacich, ako aj ostatných aktérov prehliadky. V každom prípade výsledky prieskumu svedčia o pozitívnom prijatí úsilia tých, čo HK 2009 pripravovali a zorganizovali.

Výsledky prieskumov na najvýznamnejších podujatiach tradičnej ľudovej kultúry a záujmovej umeleckej činnosti sú potvrdením vysokej účinnosti a návratnosti morálnych a finančných vkladov štátu, samosprávnych orgánov a obcí do sféry neprofesionálnej kultúry. Treba ich však vidieť aj ako ocenenie práce stoviek anonymných pracovníkov miestnej a regionálnej kultúry, ktorí sa na príprave a organizácii podujatia podieľajú.

PhDr. Ľudovít Šrámek, CSc.,

Kabinet výskumu kultúry
Národného osvetového centra

Tabuľky: autor

Foto: archív NOC